

2-oji Lietuvos merginų matematikos olimpiada 2025 m. gruodžio 13 d., Vilnius

Uždavinys 1. Yra gerai žinoma, kad bet kokiems teigiamiesiems realiesiems $x_1, x_2, \dots, x_n$ ir bet kokiam natūraliajam skaičiui n galioja nelygybė

$$\frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n} \geq \sqrt[n]{x_1 x_2 \dots x_n}.$$

Taip pat žinoma, kad lygybė galioja tada ir tik tada, kai $x_1 = x_2 = \dots = x_n$.

Šį faktą galite naudoti šiame uždavinyje.

(a) Įrodykite, kad visiems teigiamiesiems realiesiems skaičiams a, b ir c galioja nelygybė $\frac{a}{b} + \frac{b}{c} + \frac{c}{a} \geq 3$. Taip pat nustatykite, kada galioja lygybė.

(b) Kokią mažiausią reikšmę gali įgyti reiškinys $\frac{a^2}{b} + \frac{b}{c^2} + \frac{c}{a}$, kai a, b ir c yra teigiamieji realieji skaičiai?

Sprendimas. (a) Naudokime duotą nelygybę, kai $n = 3$ ir $x_1 = \frac{a}{b}, x_2 = \frac{b}{c}, x_3 = \frac{c}{a}$.

Tada gauname, kad $\frac{\frac{a}{b} + \frac{b}{c} + \frac{c}{a}}{3} \geq \sqrt[3]{\frac{a}{b} \frac{b}{c} \frac{c}{a}} = 1$.

Taigi $\frac{a}{b} + \frac{b}{c} + \frac{c}{a} \geq 3$.

Lygybės atvejis galioja tada ir tik tada, kai $\frac{a}{b} = \frac{b}{c} = \frac{c}{a}$. Kadangi šių trijų lygių trupmenų sandauga yra 1, tai kiekviena iš jų lygi 1, taigi $a = b = c$.

(b) Perrašykime išraišką sąlygoje kaip

$$\frac{a^2}{b} + \frac{b}{c^2} + \frac{c}{2a} + \frac{c}{2a}.$$

Tada, taikydami nelygybę su $n = 4$, gauname

$$\frac{a^2}{b} + \frac{b}{c^2} + \frac{c}{2a} + \frac{c}{2a} \geq 4 \sqrt[4]{\frac{a^2}{b} \times \frac{b}{c^2} \times \frac{c}{2a} \times \frac{c}{2a}} = 4 \sqrt[4]{\frac{1}{4}} = \frac{4}{\sqrt{2}} = 2\sqrt{2}.$$

Norėdami parodyti, kad $2\sqrt{2}$ iš tiesų yra mažiausia reikšmė, turime rasti bent vieną a, b, c reikšmių rinkinį, kuriam išraiška lygi $2\sqrt{2}$. Žinome, kad nelygybėje lygybė pasiekama tada ir tik tada, kai visi keturi skaičiai yra lygūs, todėl turime

$$\frac{a^2}{b} = \frac{b}{c^2} = \frac{c}{2a}.$$

Tai yra dvi lygtis su trimis kintamaisiais, tačiau mums nereikia jų tiksliai išspręsti — mes tiesiog ieškome tinkamų a, b, c reikšmių. Tad tarkime $a = 1$; tuomet lygtis tampa

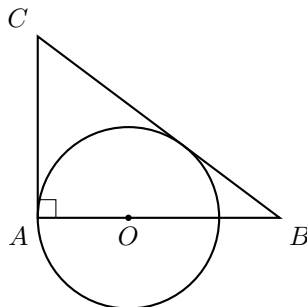
$$\frac{1}{b} = \frac{b}{c^2} = \frac{c}{2}.$$

Padauginę pirmąją lygybę iš bc^2 , gauname $c^2 = b^2$, taigi $c = b$, kadangi abu b ir c yra teigiami. Iš antrosios lygybės gauname $b = c = \sqrt{2}$. Galime patikrinti, kad šios reikšmės tikrai tinka:

$$\frac{a^2}{b} + \frac{b}{c^2} + \frac{c}{a} = \frac{1}{\sqrt{2}} + \frac{\sqrt{2}}{2} + \frac{\sqrt{2}}{1} = \frac{\sqrt{2}}{2} + \frac{\sqrt{2}}{2} + \sqrt{2} = 2\sqrt{2}.$$

Todėl ieškomos išraiškos mažiausioji reikšmė yra $2\sqrt{2}$. □

Uždavinys 2. Duotas trikampis ABC , kampas A yra statusis. Duotas natūralusis skaičius $n > 1$. Duota, kad $AB = n^2 - 1$, $AC = 2n$. Taip pat nubrėžiamas apskritimas (kaip pavaizduota paveikslėlyje), jo centras O yra ant AB ir jis liečia tieses AC bei BC . Tarkime, šio apskritimo spindulio ilgis yra r . Raskite visas n reikšmes, su kuriomis r yra natūralusis skaičius.

Sprendimas. Iš Pitagoro teoremos galime suskaičiuoti BC ilgį.

$$BC^2 = AC^2 + AB^2 = (n^2 - 1)^2 + (2n)^2 = (n^2 + 1)^2, \text{ taigi } BC = n^2 + 1.$$

Pažymėkime apskritimo ir tiesės BC lietimosi tašką F . Tada žinoma, kad OF yra statas BC (nes BC - liestinė). Tada $CF = CA = 2n$, taigi $BF = n^2 + 1 - 2n$. Taip pat $BO = n^2 - 1 - r$.

Pritaikykime Pitagoro teoremą trikampiui BOF : $(n^2 + 1 - 2n)^2 + r^2 = (n^2 - 1 - r)^2$.

Šią lygtį galima atskliausti ir supaprastinti, bet galime šiek tiek pagudrauti pritaikę kvadratų skirtumo formulę: $r^2 = (n^2 - 1 - r)^2 - (n^2 + 1 - 2n)^2 = (2n^2 - 2n - r)(2n - 2 - r)$, taigi $r^2 = (2n^2 - 2n)(2n - 2) - r(2n^2 - 2) + r^2$, $2r(n^2 - 1) = 4(n^2 - n)(n - 1)$, abi puses galime padalinti iš $2(n - 1)$ (nes $n > 1$), taigi $r = \frac{2n(n-1)}{n+1}$.

Kadangi r - natūralusis, tai skaitiklis turi dalintis iš vardiklio. Bet n ir $n + 1$ yra tarpusavyje pirminiai, taigi $2(n - 1)$ turi dalintis iš $n + 1$. Bet akivaizdu, kad padalinus gausime tikrai mažiau nei 2 (nes $2(n - 1) < 2(n + 1)$). Kadangi padalinus turi gautis natūralusis skaičius, o jis mažesnis už 2, tai bus lygus 1, taigi $2(n - 1) = n + 1$, taigi $n = 3$.

Nesunku patikrinti, kad tada $r = \frac{2n(n-1)}{n+1} = 4$.

□

Uždavinys 3. Keturi moksleiviai A, B, C ir D dalyvavo bėgimo varžybose. Moksleivis A pasakė, kad jis finišavo pirmas, B - kad jis finišavo ketvirtas, C - kad finišavo ne pirmas ir ne ketvirtas, o D - kad finišavo ne ketvirtas. Žinoma, kad trys moksleiviai sakė tiesą, o vienas - pamelavo. Kuris moksleivis finišavo pirmas, o kuris paskutinis?

Sprendimas. Jei C pamelavo, tai jis finišavo pirmas arba ketvirtas, bet tai reikštų, kad A arba B taip pat melavo. Vadinasi, moksleivis C sakė tiesą. Jei D pamelavo, tai išeitų, kad ir B pamelavo, o melagis tik vienas. Taigi moksleivis D taip pat sakė tiesą. Jei B būtų pamelavęs, išeitų, kad nė vienas moksleivis nebuvo paskutinis. Vadinasi, moksleivis B sakė tiesą. Jis varžybose buvo paskutinis. Pirmas finišavo moksleivis D .

□

Uždavinys 4. Triženklis skaičius $\overline{abc}$ vadinamas *fantastišku*, jei galioja šios sąlygos:

1. $\overline{abc}$ nesibaigia 0.
2. $\overline{abc}$ dalinasi iš 36.
3. $\overline{abc} - \overline{cba}$ yra teigiamas ir dalinasi iš 36.

Raskite visus fantastiškus skaičius.

Sprendimas. Iš pirmos sąlygos žinome, kad $c \neq 0$. Iš antros sąlygos žinome, kad c yra lyginis.

$\overline{abc} - \overline{cba} = 100a + 10b + c - 100c - 10b - a = 99(a - b)$. Tai turi dalintis iš 36, taigi $a - c$ yra teigiamas ir dalinasi iš 4.

Kadangi c - lyginis (bet ne 0), o $a \geq c + 4$, tai $c = 2$ arba $c = 4$. Atitinkamai, $a = 6$ arba $a = 8$. Kadangi norimas skaičius taip pat dalinasi iš 9, tai $a + b + c$ dalinasi iš 9, taigi pirmu atveju $b = 1$, o antru - $b = 6$.

Gauname skaičius 612 ir 864, lengvai patikriname, kad abu atsakymai tinka.

□

Laikas: 4 val. 00 min.
Laikas klausimams: pirmosios 30 minučių.
Kiekvienas uždavinys vertas 7 taškų.
Leidžiamos tik rašymo ir braižymo priemonės.